

Räddningstjänsten
ALINGSÅS-VÅRGÅRDA

Handlingsprogram för Alingsås och Vårgårda räddningstjänstförbund

Enligt Lag (2003:778) om
skydd mot olyckor

2024-2027

Innehåll

1. Inledning	6
2. Beskrivning av förbundet och medlemskommunerna	6
3. Styrning av skydd mot olyckor	8
4. Risker	9
4.1 Övergripande	9
4.2 Brand i byggnad	12
4.3 Brand utomhus.....	13
4.4 Trafikolycka	14
4.5 Olycka med farliga ämnen.....	14
4.6 Naturolycka	15
4.6.1 Översvämning	15
4.6.2 Ras och skred.....	15
4.7 Drunkning	16
4.8 Nödställd person.....	16
4.9 Ny teknik.....	17
4.9.1 Energilagringssystem	17
4.9.2 Solceller	17
5. Värdering	18
6. Mål	20
6.1 Förbundets övergripande mål och indikatorer	20
6.1.1 Strategier	21
7. Förebyggande – förmåga och verksamhet.....	22
7.1 Tillsyn.....	22
7.2 Stöd till den enskilde.....	22
7.3 Rengöring och brandskyddskontroll	23
7.4 Övriga förebyggande åtgärder	23
8. Räddningstjänst – förmåga och verksamhet	24
8.1 Övergripande	24
8.1.1 Tillgång till egna resurser	24
8.1.2 Tillgång till resurser i samarbete med andra kommuner	26
8.1.2 Tillgång till resurser i räddningsregioner	26
8.1.4 Alarmering	28
8.1.5 Brandvattenförsörjning	28

8.1.6 Responstid.....	28
8.1.7 Överlåtelse åt annan att vidta inledande begränsade åtgärder	30
8.1.8 Samverkan med andra aktörer	30
8.1.9 Varning och information till allmänheten	30
8.2 Förmåga per olyckstyp	31
8.2.1 Brand i byggnad	31
8.2.2 Brand utomhus.....	31
8.2.3 Trafikolycka	31
8.2.4 Olycka med farliga ämnen.....	33
8.2.5 Naturolycka	33
8.2.6 Ytlivräddning.....	33
8.2.7 Nödställd person.....	33
8.3 Ledning i räddningstjänsten.....	34
8.4 Samtidiga och omfattande räddningsinsatser	34
8.5 Räddningstjänst under höjd beredskap (RuHB).....	36
8.5.1 Bemanning under RuHB	36
8.5.2 Grundläggande förmågor under RuHB	37
8.5.3 Hotspecifika förmågor under RuHB.....	39
9 Uppföljning, utvärdering och lärande.....	40
9.1 Olycksundersökning enligt 3 kap. 10 § LSO.....	40
9.2 Erfarenhetsåterföring	40

Tabellförteckning

Tabell 1: Alingsås kommuns tätorter och dess befolkning och areal (SCB 2020).	7
Tabell 2: Vårgårda kommuns tätorter och dess befolkning och areal (SCB 2020).	7
Tabell 3: Förbundets övergripande mål och indikationer för perioden 2024 - 2027.	16
Tabell 4: AVRF:s förmågor beskrivet utifrån station.	18
Tabell 5: AVRF:s anspänningstider och bemanning per station.	20
Tabell 6: Dimensioner som kan komma att analyseras.	25
Tabell 7: Samverkansavtal.	30

Figurförteckning

Figur 1: Räddningstjänstförbundets medlemskommuner.	5
Figur 2: Antal larm om brand i byggnad under 2018 – 2022 (AVRF, 2023).	9
Figur 3: Antal larm om brand utomhus under 2018 – 2022 (AVRF, 2023).	11
Figur 4: Antal larm om trafikolycka under 2018 – 2022 (AVRF, 2023).	11
Figur 5: Antal larm om olycka med farliga ämnen under 2018 – 2022 (AVRF, 2023).	12
Figur 6: Antal larm om naturolycka under 2018 – 2022 (AVRF, 2023).	13
Figur 7: Antal larm om drunkning under 2018 – 2022 (AVRF, 2023).	13
Figur 8: Antal larm om nödställd person under 2018 – 2022 (AVRF, 2023).	14
Figur 9: Insatstid (anspänningstid och körtid) för respektive brandstation.	24
Figur 10: Grundläggande förmågor under RuHB.	30
Figur 11: Hotspecifika förmågor under RuHB.	31

Bilaga B, Remissinstanser

Förkortningar

AAR	After Action Review
AVRF	Alingsås och Vårgårda Räddningstjänstförbund
BKA	Brandkunskap för alla
CBRNE	Kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen.
CIP	Civil insatsperson
CRN	Kemiska och radionukleära ämnen
FAK	Frivilliga Automobilkårernas riksförbund
FOI	Totalförsvarets forskningsinstitut
GR	Göteborgsregionens kommunalförbund
IL	Insatsledare
KDU	Krigsduglighet
LBE	Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
LSO	Lag (2003:778) om skydd mot olyckor
MSB	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
MSBFS	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap författningssamling
OXA	Oexploderad ammunition
RIL	Regional insatsledare
RRVG	Räddningsregion Västra Götaland
RuHB	Räddningstjänst under höjd beredskap
SAR	Search and rescue - livräddning i rasmiljöer
SCB	Statistiska centralbyrån
SKR	Sveriges kommuner och regioner
SL	Styrkeledare
SSBF	Skydda befolkningen mot smittor
SÄRF	Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund
VB	Vakthavande befäl
VRC	Vakthavande räddningschef

1. Inledning

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) anger att varje kommun ska anta ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet och för räddningstjänst.

Alingsås och Vårgårda kommuner har beslutat att organisera respektive kommuns räddningstjänstverksamhet i ett förbund – Alingsås och Vårgårda Räddningstjänstförbund (AVRF eller förbundet¹).

Den övergripande styrningen av räddningstjänsten i Alingsås och Vårgårda kommuner regleras genom ett handlingsprogram som antas av förbundsledningen. Åtgärder enligt detta

handlingsprogram syftar till att förebygga brand samt att avhjälpa de olyckor som kan leda till räddningsinsats enligt LSO, det vill säga de händelser då kommunerna enligt LSO ska ansvara för räddningsinsatsen.

Handlingsprogrammet gäller för perioden 1 april 2024 till och med 31 december 2027 och ersätter tidigare handlingsprogram med giltighetstid 2022 – 2023 (med förlängning till 2024-03-31).

2. Beskrivning av förbundet och medlemskommunerna

Förbundets medlemskommuner, Alingsås och Vårgårda, ligger i Västra Götalands län och omfattar en area om ca 992 km² där drygt 551 km² tillhör Alingsås kommun och 441 km² tillhör Vårgårda kommun.

Förbundet gränsar i öster till Herrljunga kommun och i väster till Lerum, Ale, Trollhättan kommuner samt två mindre enklaver av Lilla Edets kommun. I söder gränsar förbundet till Borås och Bollebygd kommuner och i norr till Essunga kommun. I förbundet finns varierande natur och landskap – det finns stora skogsområden såväl som öppna landskap med åkrar, ängar och mossar.

Genom förbundet rinner Säveån och det finns ett stort antal sjöar där de större är Mjörn, Anten, Ömmern, Stora Färgen och Sävelången i Alingsås kommun samt Säven och Ornungasjön i Vårgårda kommun. Förbundet har drygt 54 000 invånare, varav 42 000 bor i Alingsås kommun och 12 000 i Vårgårda kommun. Inom förbundet finns 14 tätorter varav elva i Alingsås och tre i Vårgårda.

Figur 1. Förbundskarta.

¹ I texten används både AVRF och förbundet. Med AVRF avses den juridiska organisationen. Med förbundet avses förbundets geografiska område.

Tabell 1 och 2 visar hur befolkningen är fördelad däremellan. Genom förbundets två större tätorter, Alingsås och Vårgårda, löper Västra stambanan som förbinder Göteborg med Stockholm. De båda kommunerna korsas även av flera vägar, där de största är E20, riksväg 42 samt länsvägarna 180, 190 och 1890.

Befolkningen har vuxit i förhållandevis snabb takt de senaste åren och ser ut att fortsätta växa framöver. Det är framför allt i centralorterna, Alingsås och Vårgårda, som invånarantalet ökar, men även i de mindre tätorterna Västra Bodarna och Ingared i Alingsås kommun samt på landsbygden i Vårgårda kommun, då främst i de västra och södra delarna av kommunen.

Förbundet är beläget i en expansiv region där det finns flera stora tillverkningsindustrier. Både Alingsås och Vårgårda är tillväxtkommuner med ett tydligt uttalat politiskt mål om ytterligare tillväxt. Området har en blandad bebyggelse och förutom i centralorter och övriga tätorter är bebyggelsen spridd på landsbygden. Centralorten Alingsås innerstad består till stor del av trähusbebyggelse med högt kulturhistoriskt värde. Bebyggelseutveckling förväntas ske i viss utsträckning i flertalet av tätorterna i förbundet och i större omfattning i Alingsås och Vårgårda tätorter.

I Sveriges kommuner och regioner (SKR) kommungruppsindelning definieras Alingsås kommun som en pendlingskommun nära storstad och Vårgårda kommun som en pendlingskommun nära mindre tätort. Alingsås kommun ingår i Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) och Vårgårda kommun ingår i Boråsregionen – Sjuhärads kommunalförbund.

Tätort	Antal personer	Areal (ha)
Alingsås	27 433	1 419
Ingared	2 218	294
Sollebrunn	1 523	195
Västerbodarna	1 374	316
Gräfsnäs	399	93
Stora Mellby	364	73
Hjälmared	330	50
Färgens östra strand	302	133
Långared	281	121
Hästeryd och Ryd	236	76
Magra	205	67

Tabell 1. Alingsås kommuns tätorter och dess befolkning och areal (SCB 2020).

Tätort	Antal personer	Areal (ha)
Vårgårda	5 863	521
Östadkulle	430	83
Horla	262	85

Tabell 2. Vårgårda kommuns tätorter och dess befolkning och areal (SCB 2020).

3. Styrning av skydd mot olyckor

Räddningstjänstförbundet styrs av en politiskt vald styrelse, kallad förbundsdirektionen.

AVRF:s uppdrag regleras i förbundsordningen som är beslutad av medlemskommunernas respektive kommunfullmäktige. Enligt förbundsordningen ansvarar AVRF för arbetet enligt LSO med att förebygga bränder med undantag för rengöring av fasta förbränningsanordningar (sotning).

Ansvaret för övrigt olycksförebyggande arbete samt planeringen för extraordinära händelser genomförs i respektive medlemskommun utifrån verksamheternas risk- och sårbarhetsanalyser.

Medlemskommunerna ansvarar för och bekostar att brandposter, branddammar och kassuner finns i respektive kommun i enlighet med vad som anges i gällande handlingsprogram för räddningstjänst. Medlemmarna ska svara för tillsyn, underhåll och skötsel av brandposter, branddammar och kassuner.

Räddningstjänstförbundet styrs av en politiskt vald styrelse, kallad förbundsdirektionen. Förbundsdirektionen är den nämnd som fullgör uppgifter enligt LSO. Ledamöterna i förbundsdirektionen utses av respektive medlemskommuns fullmäktige varje mandatperiod.

Förbundsdirektionen beslutar

Förbundsdirektionen beslutar i övergripande frågor om mål och inriktningen för verksamheten samt fördelar de ekonomiska resurser som krävs för finansiering av förbundet och dess verksamhet. Alingsås kommun representeras av fem ledamöter och har alltid ordförandeposten, medan Vårgårda kommun representeras av fyra ledamöter och har posten som vice ordförande. Ordförande och vice ordförande ingår även i medlemskommunernas kommunstyrelser.

Handlingsprogram enligt Lag om skydd mot olyckor för Alingsås och Vårgårda Räddningstjänstförbund är beslutat av förbundsdirektionen den 22 februari 2024.

Förbundets ledning

AVRF:s verksamhet leds av en förbundsdirektör. I enlighet med LSO finns en utsedd räddningschef som ansvarar för att räddningstjänstverksamheten är ändamålsenligt ordnad. Ansvar för förbundets förebyggande verksamhet åligger avdelningschef härför. Utifrån de övergripande inriktningar och mål som beskrivs i handlingsprogrammet skapas en årlig verksamhetsplan som beskriver hur dessa ska verkställas samt en årlig tillsynsplan som anger AVRF:s planering och prioritering av tillsynsobjekt.

4. Risker

4.1 Övergripande

Riskbilden inom förbundet är mycket varierande. Riskbilden är dessutom föränderlig på grund av ett högt tempo kring nybyggnation och nyetablering av verksamheter.

Även klimatförändringar, säkerhetsläge och andra omvärldsfaktorer kan få en direkt påverkan. En variation i riskbilden sker även utifrån årstiderna med risk för stora skogsbränder, översvämningar, drunkningstillbud, islivräddning med mera.

Stort naturvärde

Inom förbundet finns ett stort värde i naturen, både för invånare och besökare. Naturen erbjuder en variation från bördiga odlingslandskap till naturreservat med stora arealer sammanhängande skog i kuperad terräng. Det finns ett stort inslag av sjöar och åar som lockar till bad-, fiske- och båtaktiviteter men även skridskoåkning och isfiske.

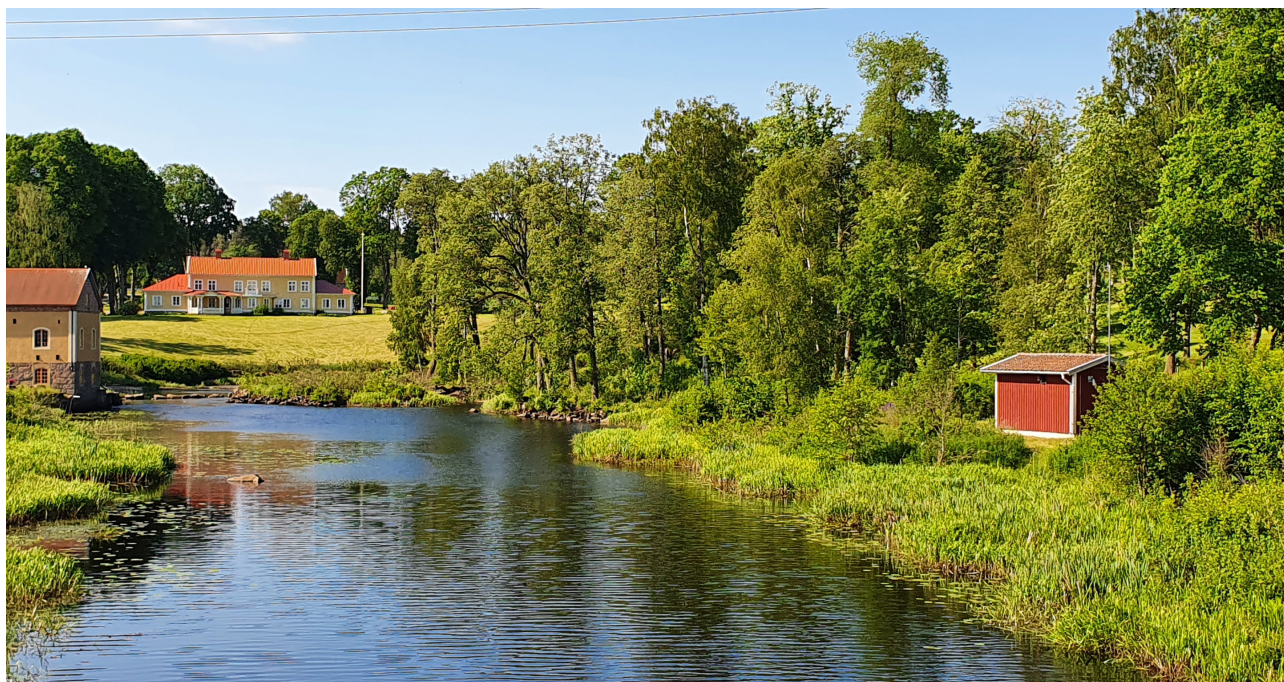
Medlemskommunerna och dess tätorter korsas av frekvent trafikerade kommunikationsleder. Utöver persontrafik transporteras det mycket farligt gods på dessa vägar. Västra stambanan

är en av landets mest frekventa transportleder för farligt gods.

Inom förbundet finns flertalet tätorter vilket innebär en differentierad och utspridd riskbild. Båda kommunerna står för en hög tillväxttakt och nyetablering gällande såväl verksamheter som bostäder. Under de senaste årtiondena har byggtakten varit hög gällande nybyggnation av flerfamiljshus. Det pågår även en stor nyetablering av industrier och nya verksamheter kring tätorterna Alingsås och Vårgårda. Denna etablering sker primärt längs E20. Likt riket i stort syns en ökad tendens kring att äldre bor kvar i sina hem längre. Flera av dessa har en nedsatt förmåga att själva utföra släckåtgärder och att sätta sig i säkerhet genom utrymning. Detta innebär en ökad risk vid brand i bostäder.

I medlemskommunerna finns fem farliga verksamheter enligt LSO 2 kap 4 § och samtliga är bergtäkter.

Bild: Vårgårda Herrgård.

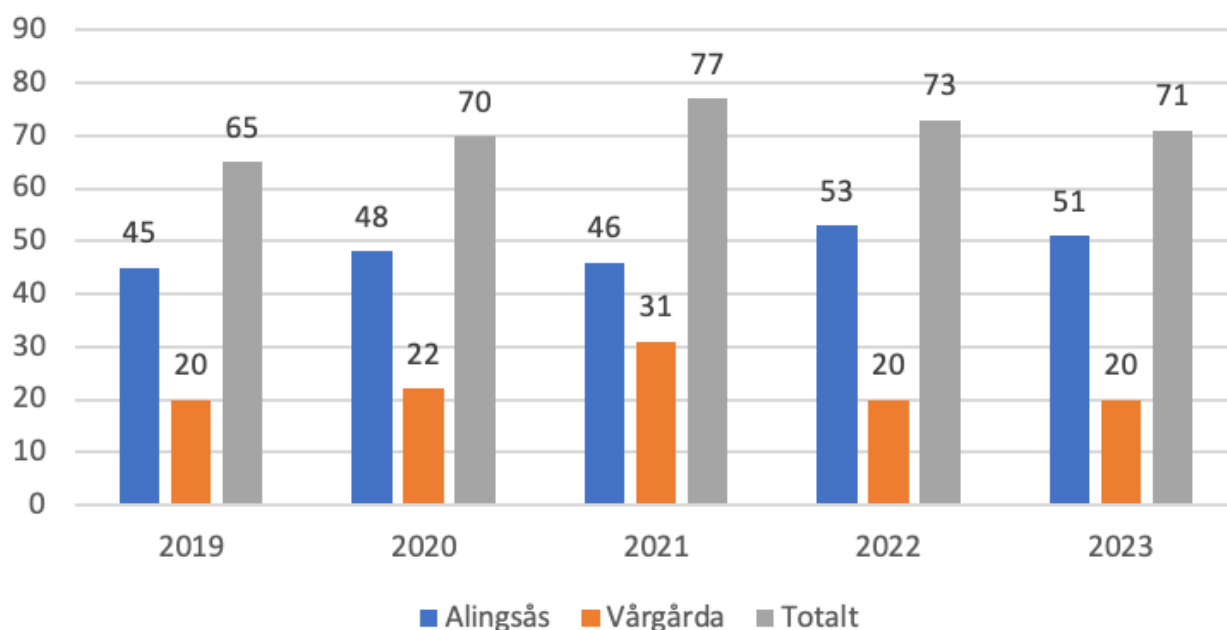
Risker som kan leda till stora eller komplexa olyckor

- Brand i skog och mark. På grund av stora svårtillgängliga skogsområden finns det risk för omfattande bränder.
- Industrier där en eventuell brand skulle få stora konsekvenser och innebära komplexa insatser.
- Olyckor med farligt gods på såväl väg som järnväg. Extra känsligt är de sträckor som passerar genom förbundets större tätorter.
- Olyckor till följd av extrema väderhändelser ökar i både antal och omfattning. Inom förbundet finns dessutom skredkänsliga och översvämningskänsliga områden.
- Inom Alingsås tätort finns en välbevarad trästad. En brand inom denna äldre bebyggelse kan snabbt växa och spridas okontrollerat.
- Det sker en ökning av antalet större vindkraftverk i förbundet varpå sannolikheten för nödställd person i vindkraftverk kan förväntas öka.
- Omvärldsläget med dess antagoniska hot och gräzonsproblematik innebär risker främst kopplat till kritisk infrastruktur och kommunikation.
- En stor ökning av svårsläckta elfordon och batterier i hem och industrier är att vänta kommande åren.

4.2 Brand i byggnad

Frekvensen av antalet bränder eller brandtillbud för brand i byggnad i förbundet illustreras nedan. Brandtillbudena sker över hela förbundets geografiska yta men är mer frekvent förekommande inom tätorterna på grund av en högre andel invånare per ytenhet.

Figur 2. Antal larm om brand i byggnad under 2019 – 2023 (AVRF, 2024).

Då frekvensen av brand i byggnad är låg inom förbundet, är det inte heller möjligt att dra några tydliga slutsatser om var det brinner, när det brinner samt vad den troliga orsaken är. Nationell statistik² visar på att brand i flerfamiljshus och villa är överrepresenterade bland brand i byggnad, samt att andelen bränder, sett över en längre period, är relativt konstant i förhållande till befolkningens mängd (per 1 000 invånare).

I förbundet finns det flera områden med radhusbebyggelse. En tidigare inventering visade på brister bland annat i brandsektionering för att förhindra brandspridning. En brand inom den äldre bebyggelsen i trästaden Alingsås kan spridas snabbt och därför har AVRF påbörjat ett projekt med att inventera och riskbedöma området. AVRF har krav på utrymning med höjdfordon i Alingsås och Vårgårda tätorter.

Vid räddningshöjder över 11 meter och upp till 23 meter ska höjdfordon användas. AVRF avråder från byggnation av bostäder där krav på utrymning via räddningstjänstens stegutrustning används eftersom det kan medföra stora svårigheter vid utrymning, särskilt när det gäller äldre, personer med någon form av funktionsnedsättning och små barn. Släckinsatsen kan även fördröjas då en av enheterna används för utrymning istället för släckning.

Alternativa uppvärmningsmetoder

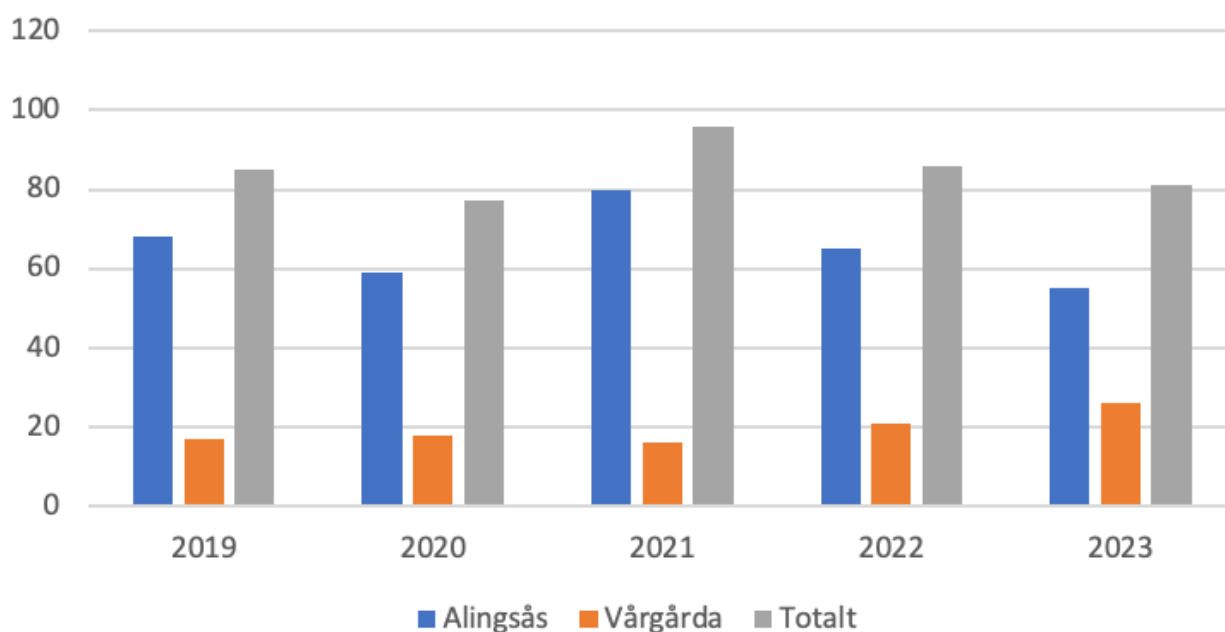
En viss ökning av soteldar och bostadsbränder skulle kunna bli aktuellt på grund av att alternativa uppvärmningsmetoder, till exempel eldning i kaminer, blir allt vanligare med anledning av större svängningar i elpriset än vad det historiskt sett varit.

² MSB:s Fördjupningsrapport – beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsatser.

4.3 Brand utomhus

Förbundet består av varierad natur med stora områden bördig åkermark och otillgängliga sammanhängande skogsområden. En brand i skog eller mark är därför en påtaglig risk och kräver stora resurser initialt för att stoppa brandspridning i ett tidigt skede.

Figur 3. Antal larm om brand utomhus under 2019 – 2023 (AVRF, 2024).

Beroende på omständigheterna kan en brand i skog eller mark snabbt växa till en komplex och resurskrävande räddningsinsats med lång varaktighet. Det ekonomiska värdet i skogen är av betydelse och därför krävs en snabb och effektiv insats för att stoppa förloppet i ett tidigt skede.

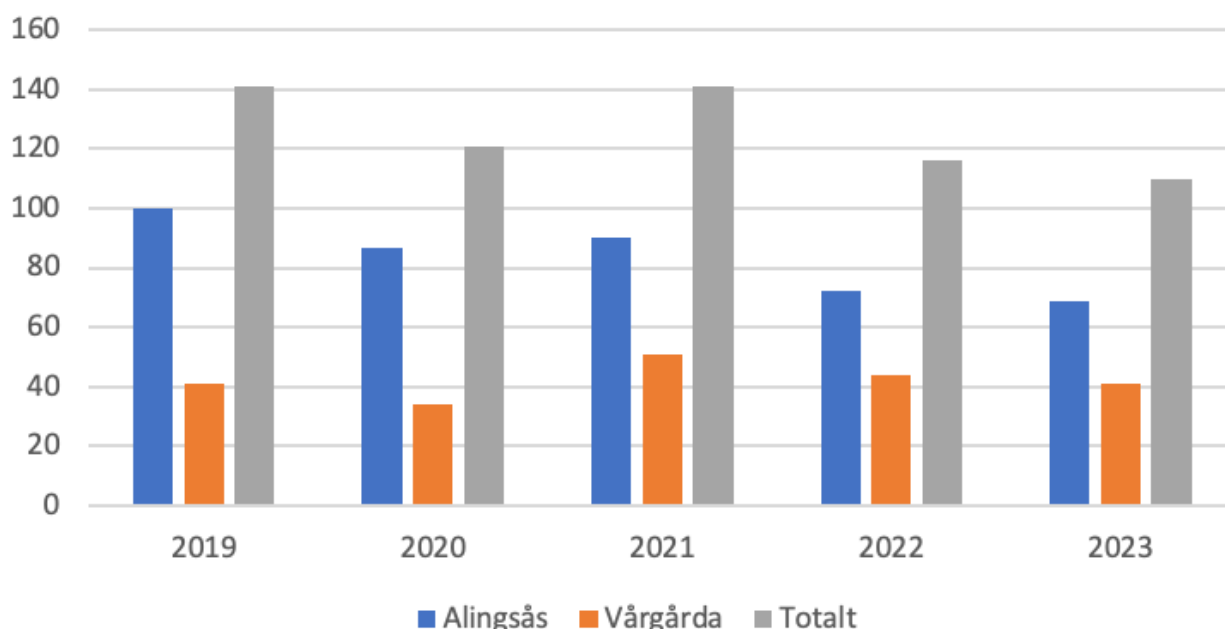
I förbundet inträffar flera bränder i skog och

mark varje år. Med rådande klimatförändringar är tendensen att sommarmånadernas torrperioder ofta blir allt längre och varmare, vilket kan resultera i en ökning av brand utomhus både i antal och i storlek.

I Alingsås tätort har det förekommit ett antal anlagda bränder, främst i containrar, vilket delvis förklarar skillnaden mellan kommunerna.

4.4 Trafikolycka

Statistik visar att trafikolyckor sker över hela förbundet, dock ökar frekvensen på hårt trafikerade leder och det finns vissa vägsträckor som är mer olycksdrabbade än andra. Sträckningen av E20 genom förbundet har byggts om till mötesfri väg vilket har bidragit till en minskning av antalet olyckor.

Figur 4. Antal larm om trafikolycka under 2019 – 2023 (AVRF, 2024).

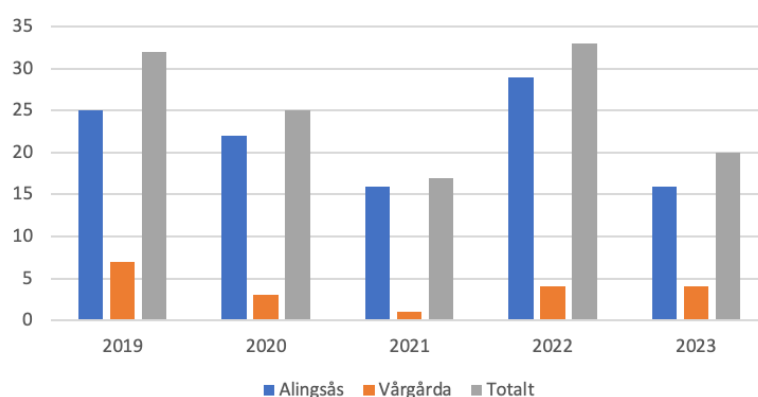
4.5 Olycka med farliga ämnen

På de större vägarna i förbundet transporteras farligt gods samtidigt som det är tät persontrafik. På Västra stambanan framförs persontåg i mycket hög frekvens och med varierande hastigheter; från snabbtåg till regional- och lokaltåg. Vidare transporteras också farligt gods på Västra stambanan.

Järnvägstrafiken bedöms som säker men är inte helt fri från olyckor. De volymer farligt gods som transporteras på järnvägen och vägnätet kan leda till olyckor med svåra konsekvenser.

Konsekvenserna av en olycka kommer att vara beroende av typ av farligt gods och geografisk placering av olyckan.

Skillnaden i statistiken mellan Alingsås och Vårgårda är påtaglig men det har inte varit möjligt att hitta ett tydligt mönster som förklarar den.

Figur 5. Antal larm om olycka med farliga ämnen under 2019 – 2023 (AVRF, 2024).

4.6 Naturolycka

4.6.1 Översvämning

Alingsås kommun är känslig för höga vattenstånd och -flöden. Den största risken finns i Alingsås tätort, där Sävåns och Gerdskas ströms vatten påverkar den centrala staden.

Mycket hög vattennivå i Mjörn i kombination med stora vattenmängder i Sävån kan även påverka reningsverkets funktionalitet. Att reglera vattennivån i Mjörn är komplext på grund av rådande vattendomar och en reglering kan endast ske via Solvedens vattenkraftverk. För detta krävs samordning med anslutande kommuner och med Länsstyrelsen. För högt vattenstånd i Färgen kan förorena dricksvattnet.

I Sollebrunn har återkommande översvämningar skett vilket drabbat flera fastigheter i området.

Med anledning av detta är förebyggande åtgärder vidtagna av kommunen.

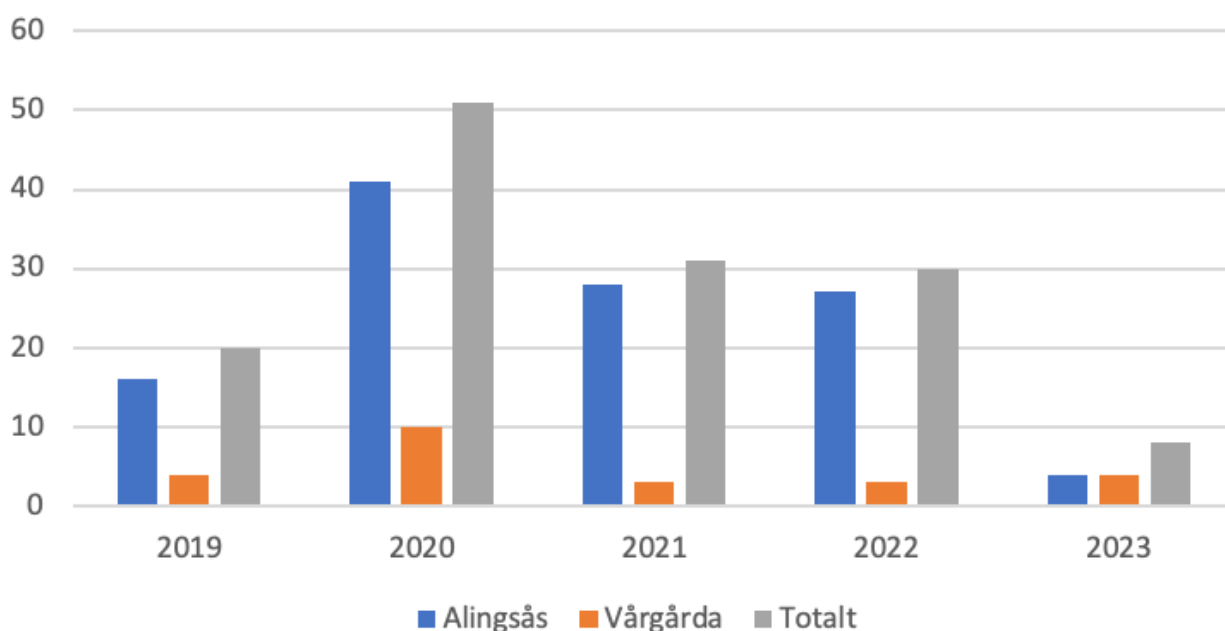
I Vårgårda kommun finns det risk för höga vattenflöden i Sävån och Kyllingsån och vissa våtmarker översvämmas årligen vid höga vattenstånd i båda åarna. Sävån har sitt största vattenflöde i december till mars medan minimum ligger på sensommaren. Inom Vårgårda tätort finns några lågt liggande områden där det är risk för översvämning vid kraftiga skyfall.

4.6.2 Ras och skred

Under 2003 - 2004 genomförde Sweco en översiktlig stabiliseringskartering för valda delar av Västra Götalands län.

Alingsås kommun ingick i analysen men inte Vårgårda kommun. För förbundets del så finns det områden där karteringen visade på känsliga

områden för ras och skred. Primärt är detta längs med Sävåns dalgång, men även på fler platser.

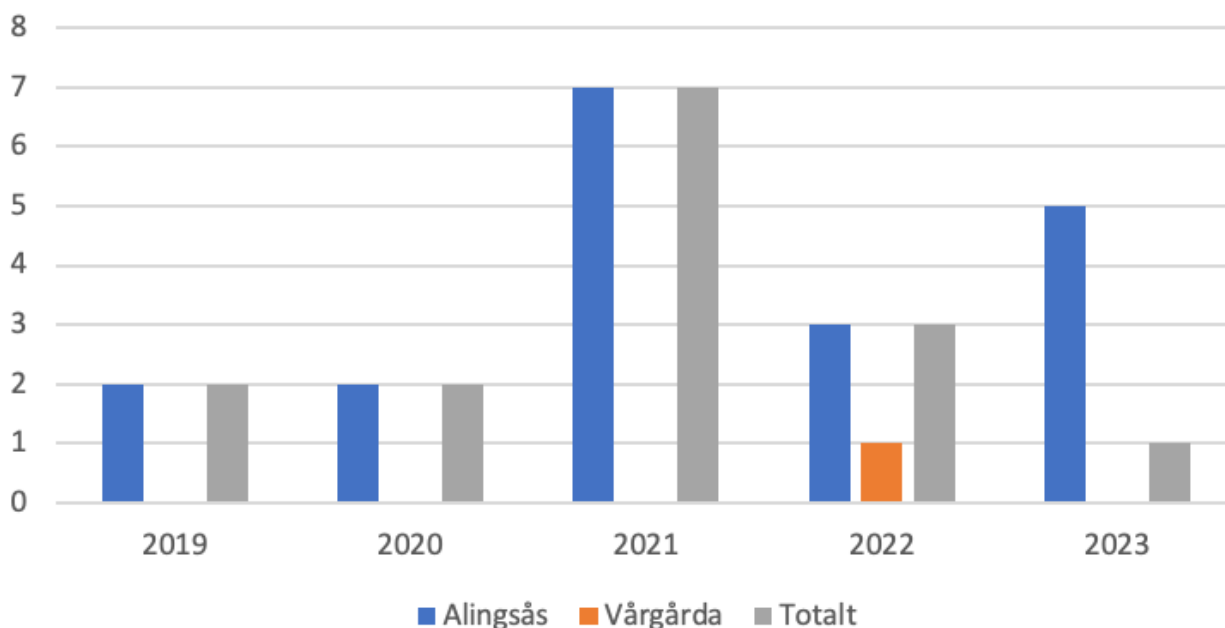
Figur 6. Antal larm om naturolycka under 2019 – 2023 (AVRF, 2024).

4.7 Drunkning

Drunkningstillbud är en sällanhändelse. Historiskt inträffar de nästan uteslutande i Alingsås kommun.

Antalet kan variera kraftigt mellan åren. Även om de sker sällan är det oftast väldigt allvarliga händelser ofta förknippat med svåra skador eller död. Det finns en risk att tillbuden ökar framöver då bland annat simkunnigheten i sam-

hället försämras. En svårighet med denna typen av insatser är att framkomligheten kan vara begränsad med anledning av att de småvägar som leder till många badplatser ofta blockeras av parkerade bilar.

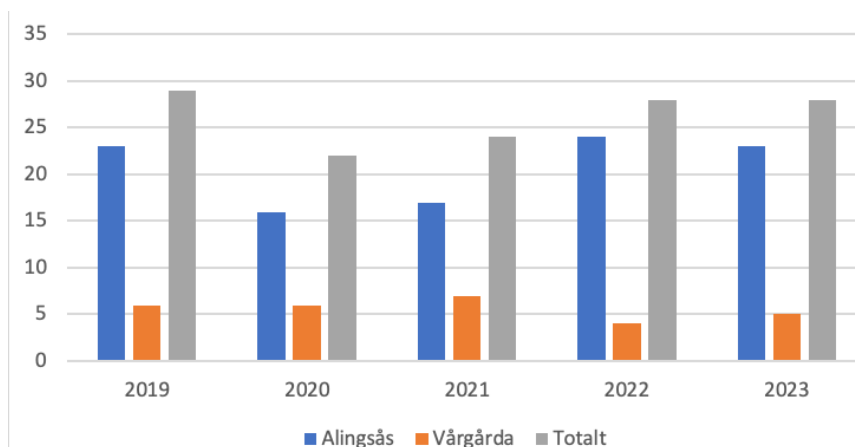
Figur 7. Antal larm om drunkning under 2019 – 2023 (AVRF, 2024).

4.8 Nödställd person

AVRF larmas på ungefär 30 händelser med nödställd person årligen, varav drygt hälften utgörs av larm om suicid.

Övriga är andra händelser, såsom fastklämd person eller en person som befinner sig på en svårtillgänglig plats som exempelvis vindkraftverk, berg, eller brunn.

Det byggs fler stora vindkraftverk i förbundet, varpå sannolikheten för nödställd person i vindkraftverk kan förväntas öka.

Figur 8. Antal larm om nödställd person under 2019 – 2023 (AVRF, 2024).

4.9 Ny teknik

4.9.1 Energilagringsystem

En stor utmaning för AVRF är när det sker en oförutsägbar händelse i energilagringsystem, till exempel batterilagringsystem och vätgasanläggningar.

Bränder i Li-jonbatterier är mycket svårsläckta och räddningstjänsten får många gånger inrikta sig på att försöka förhindra brandspridning istället för släckning. Dessutom utvecklas stora mängder brandfarliga och giftiga gaser där släckningsmetoden kan bli mycket miljöbelastande. Bränder i Li-jonbatterier kan orsakas av

så kallad "termisk rusning" som kan uppstå vid uppvärmning, laddning eller mekanisk skada på batteriet.

Utvecklingen inom området går i högt tempo och nya batterianläggningar, elbilar och andra batteridrivna föremål finns överallt i samhället.

4.9.2 Solceller

Boverkets byggregler har inga uttalade krav på brandskydd för solceller.

Avsaknaden av uttalade krav från Boverket kan innebära en ökad risk för brandspridning mellan brandceller och mellan byggnader, men även

för nedfallande delar. Utöver detta finns risk för personal i utryckningsstyrka då solcellsinstallationer utgörs av likström med hög spänning.

Bild: Brunnsparken i Alingsås.

5. Värdering

De risker som inom förbundets geografiska område orsakar flest olyckor har värderats och AVRFS bedöms i stort uppfylla ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot dessa.

Inom hela förbundets geografiska område bedöms räddningsinsats kunna påbörjas inom godtagbar tid. De områden med högst frekvens av olyckor som föranleder räddningsinsats är områden med kortare insatstider.

För områden med längst insatstid fortsätter AVRFS med införande av Civil insatsperson (CIP), det vill säga frivilliga personer som utbildats av räddningstjänsten och som larmas vid vissa händelsetyper i området. Idag är CIP aktivt i några områden i Alingsås kommun. Risken för olyckor som sker sällan, men där konsekvensen kan bli allvarlig bedöms kunna hanteras genom ständig utveckling av den operativa förmågan, samverkan med andra räddningstjänster i och utanför räddningsledningssystemet, förebyggande insatser och stöd vid samhällsplanering.

Inom hela förbundets geografiska område bedöms räddningsinsats kunna påbörjas inom godtagbar tid.

Samarbete med medlemskommuner

Risk för brand och andra olyckor förväntas öka i förbundet allteftersom medlemskommunerna växer med ökad befolkning och byggnation. Förnyelse och utbyggnad av infrastruktur kommer att påverka räddningstjänstens möjlighet till framkomlighet. Områden som förtätas och byggnader som blir allt högre är utmaningar som räddningstjänsten måste kunna hantera både under planeringsstadiet och vid räddningsinsatser. Ett nära samarbete mellan räddningstjänsten och medlemskommunernas samhällsplaneringsfunktioner är en förutsättning för att säkerställa räddningstjänstens möjligheter till en effektiv insats. Att utrymma människor från en byggnad med hjälp av höjdfordon kan innebära risker för såväl den enskilde som för den utryckande personalen. Räddningstjänsten rekommenderar därför att det ska finnas andra utrymningsmöjligheter att tillgå.

Risk för intressekonflikt

Försörjning av brandvatten genom ett brandpostnät är en utmaning eftersom kommunerna och Livsmedelsverket har en önskan om mindre volymer av stillastående vatten i ledningarna. Detta kan leda till intressekonflikter eftersom räddningstjänsten vid bränder behöver kunna få ut stora vattenvolymer via brandpostnätet. Ansvarsfrågan för att utveckla och förvalta brandpostnätet har tidigare varit otydlig vilket har fått till följd att underhåll av brandposter blivit eftersatt i delar av förbundet.

I förbundsordningen (beslutad 2023) tydliggörs att det är respektive medlemskommun som bär ansvaret för brandvatten. AVRf har tagit fram en intern riktlinje för brandvattenförsörjning. Riktlinjen redovisar AVRf:s behov av brandvatten i olika bebyggelse typer som projekteringsunderlag för nya områden eller vid förändringar i befintliga områden.

En ökad mängd transporter kan förväntas³, vilket leder till en ökad risk för trafikolyckor. Redan idag larmas förbundet på fler trafikolyckor än riksgenomsnittet sett till invånarantal och vår förmåga att hantera dessa behöver vara fortsatt hög. AVRf ser dock tendenser till att olycksfrekvensen minskar till följd av den nyligen avslutade ombyggnationen av E20 till mötesfri väg.

Omvärldsbevakning

Nationellt sker en utveckling att hitta alternativa bränslen till fordon samt energisystem till fastigheter. I nuläget handlar det främst om batterier och detta medför nya risker. Räddningstjänstförbundet behöver omvärldsbevaka, utbildas och övas för att möta teknikutvecklingen.

Den framtida utvecklingen av farliga verksamheter enligt LSO 2 kap 4 § bedöms måttlig. Nuvarande farliga verksamheter är bergtäkter, där den farliga verksamheten är begränsad till specifika tidpunkter.

Med rådande klimatförändringar kan vi förvänta oss fler väder- och naturrelaterade extremhändelser i framtiden. Nära samverkan med medlemskommunernas förebyggandearbete är därför viktigt. Räddningstjänstförbundet behöver löpande säkerställa tillräcklig förmåga för att hantera både omfattande och komplexa räddningsinsatser, men också flera räddningsinsatser som pågår samtidigt.

Stödja privatpersoner

Privatpersoners förmåga att enskilt eller i samverkan med räddningstjänsten hantera och förebygga brand är en viktig pusselbit i riskhanteringen, vare sig det handlar om extremhändelser eller vardagliga händelser. Här kan räddningstjänstförbundet stödja med utbildning, information och rådgivning, samt utökning av konceptet CIP i förbundet.

Det krävs löpande analys över hur AVRf ska kunna möta de framtida utmaningarna ovan. I en komplex samtid med oklara hot, där händelser och skeenden ibland får konsekvenser som inte kan förutses, är det viktigt att räddningstjänsten i ett tidigt skede kan möta hjälpbehovet vid händelser och insatser.

³ Trafikverkets omvärldsanalys 2022.

6. Mål

6.1 Förbundets övergripande mål och indikatorer

Utifrån de nationella målen, förbundets riskbild samt värdering av riskerna har förbundsdirektionen beslutat om följande övergripande mål och indikatorer för perioden 2024 – 2027

Övergripande mål	Effektmål	Nuvärde 2023	Målvärde 2027
AVRF skyddar liv hälsa samt egendom och miljö	Ingen ska omkomma i brand i byggnad i någon av medlemskommunerna Antal individer som omkommit där orsaken är brand i byggnad	0	0
	Förbundets förmåga för höjd beredskap ska öka Antal grundförmågor samt hotspecifika förmågor som förbundet hanterar*	5	12
AVRF är en attraktiv arbetsgivare	Alla medarbetare ska uppleva att de har möjlighet till utveckling på arbetsplatsen Jag har möjlighet till utveckling på min arbetsplats**	3,72	4,5
	Alla medarbetare ska uppleva att de bidrar till arbetsplatsens utveckling Jag får bidra till arbetsplatsens utveckling**	3,74	4,5
AVRF hushåller med resurser	Förbundets ekonomi ska vara i balans. Resultat i procent av intäkterna inklusive medlemsbidrag	0 %	1 %
	Förbundet ska bibehålla låg nivå på sjukfrånvaro som har sin grund i arbetsrelaterad skada eller sjukdom. Total sjukfrånvaro, år	1,6 %	3 %

* Enligt handlingsprogrammets kapitel Räddningstjänst under höjd beredskap

** Medarbetarundersökning 2023 - medelvärde på en skala 1-5 där 5 är 100%

6.1.1 Strategier

För att uppnå de övergripande målen och för att åstadkomma utveckling i indikatorerna har nedanstående strategier identifierats.

- Effektiva och säkra räddningsinsatser med rätt utrustning och med rätt kompetens.
- Aktiv och relevant information och rådgivning.
- Rättssäker och effektiv myndighetsutövning.
- Närvaro och synlighet i samhället.
- Effektivt förebyggandearbete.
- Verksamhetsanpassade stödjande processer och funktioner.

7. Förebyggande – förmåga och verksamhet

AVRF:s uppdrag enligt LSO är beslutat i förbundsordningen och består av att förebygga bränder, att ansvara för brandskyddskontroller, att genomföra grundläggande brandkunskap för alla (BKA) till anställda i medlemskommunerna samt att utbilda medlemskommunernas skolelever i brandsäkerhet.

Det brandförebyggande arbetet syftar till att stärka den enskildes förmåga och agerande vid en brand och minska dess konsekvenser när den inträffar. Arbetet bedrivs bland annat genom tillsyner och informations- och rådgiv-

ningskampanjer, men även genom att förbundet är remissinstans i plan- och byggärenden samt genom samverkan med andra myndigheter i frågor som rör det brandförebyggande arbetet.

7.1 Tillsyn

AVRF ansvarar för att, i medlemskommunernas ställe, kontrollera att ägare och nyttjanderättshavare har ett skäligt brandskydd.

Vid uppkomna brister i brandskyddet har AVRF befogenhet att ställa krav på brandskyddsåtgärder genom beslut om föreläggande i syfte att uppnå ett skäligt brandskydd. AVRF har även rätt att förena förelägganden med viten samt helt förbjuda verksamheter som inte uppfyller lagkraven.

AVRF ställer krav på att de som arbetar som brandinspektörer har kompetens kring byggnadstekniskt och organisatoriskt brandskydd, farlig verksamhet och relevant lagstiftning för att denne ska kunna motivera och förklara upptäckta brister och beslut på ett tydligt och pedagogiskt sätt för den enskilde som blir föremål för en tillsyn samt för att fatta rättssäkra beslut. Tillsyner planeras och genomförs i enlighet med AVRF:s tillsynsplan. Tillsynsplanen är framtagen

utifrån MSB:s föreskrift härför. I tillsynsplanen prioriteras även tillsynsobjekten i enlighet med föreskriften utifrån rådande behov och riskbild. Tillsyn i syfte att säkerställa brandskyddet används i huvudsak på sådana byggnader och anläggningar där en eventuell brand kan få stora konsekvenser avseende människors liv, hälsa, egendom och miljö.

Utöver tillsynsplanen kan en tillsyn också initieras utifrån andra behov, till exempel baserat på erfarenheter från räddningsinsatser eller tips från allmänheten. AVRF har även tillsynsansvaret över farliga verksamheter och i dessa fall granskas verksamheternas riskanalyser samt deras egen förmåga att förebygga olyckor och begränsa dess konsekvenser.

7.2 Stöd till den enskilde

Den enskilde har ett ansvar att utifrån sina egna förutsättningar hantera sina risker avseende brand.

AVRF är skyldig att stödja och underlätta för den enskilde att hantera sina brandrisker. Detta görs genom rådgivning och information i såväl förebyggande som skadeavhjälpande syfte. Informationsinsatser sprids främst genom

hemsida och sociala medier, årstidsspecifika informationskampanjer och genom deltagande i evenemang. Rådgivning genomförs generellt i samtal eller mejl med den enskilde.

7.3 Rengöring och brandskyddskontroll

Rengöringsverksamheten (sotningen) ansvarar respektive medlemskommun för, förutom beslut om tillstånd för egensotning, vilket åvilar AVRF.

AVRF ansvarar för brandskyddskontroll av fasta förbränningsanordningar och att dessa utförs i enlighet med beslutade frister, samt att den som utför brandskyddskontrollen har rätt utbild-

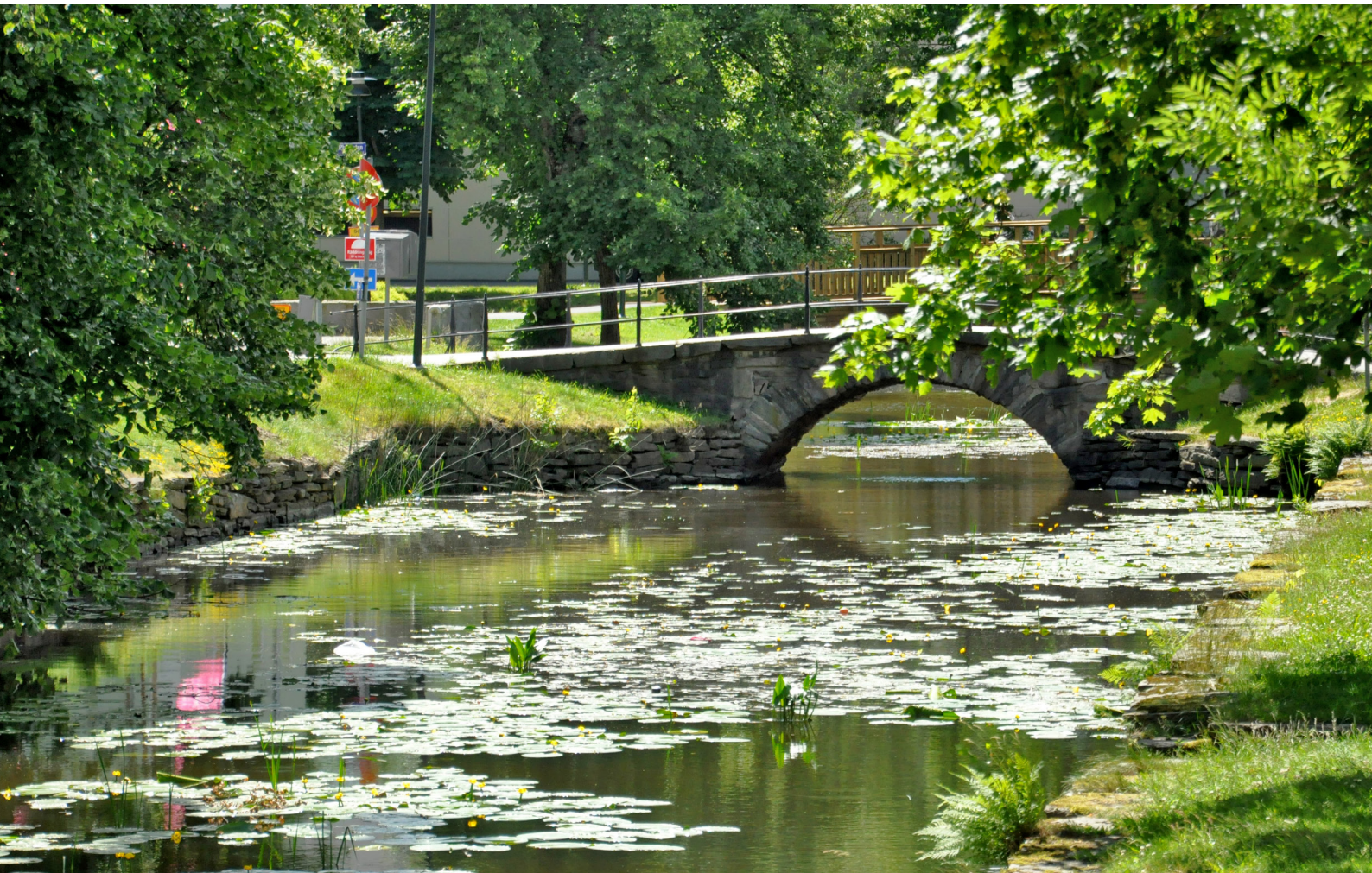
ning härför (MSBFS 2014:6). AVRF följer årligen upp att brandskyddskontroller sker i enlighet med de beslutade fristerna.

7.4 Övriga förebyggande åtgärder

AVRF arbetar även med andra förebyggande åtgärder avseende brand, till exempel:

- Automatiska brandlarm.
- Tillståndsgivning och tillsyn för brandfarliga och explosiva varor enligt lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE).
- Remissinstans kring brand och brandsäkerhet främst utifrån Plan- och bygglag, Alkohollag, Miljöbalk samt Ordningslag.
- Samverkan med medlemskommuner och andra myndigheter, till exempel i frågor om särskilt riskutsatta grupper i befolkningen som är överrepresenterade vid dödsbränder.

Bild: Fattighusbron i Alingsås.

8. Räddningstjänst – förmåga och verksamhet

8.1 Övergripande

Förbundets förmåga att genomföra räddningsinsatser beskrivs utifrån möjligheten att vid en olycka åstadkomma effekter genom att positivt påverka utfallet av skador på liv och hälsa, egendom och miljö.

8.1.1 Tillgång till egna resurser

AVRF har sammantaget alla, inom räddningstjänsten, vanligt förekommande förmågor utom vattendyk och vissa särskilda nationella för-

mågor. AVRF har tre förmågenivåer med olika kompetens och utrustning utifrån händelsens komplexitet och omfattning.

Basförmåga	Alingsås	Vårgårda	Sollebrunn
Steglivräddning 11 meter (utskjutstege alternativt skarvstege)	X	X	X
Losstagnung av person i personbil på fyra hjul, på sida eller på tak	X	X	X
Invändig livräddning med rökdykning	X	X	X
In- och utvändig livräddning där luftförorening sprids okontrollerat samt där syrebrist förekommer	X	X	X
Livräddning (ytbärgare) på vatten med livräddningsbräda eller båt	X	X	X
Brandsläckning i skog och mark	X	X	X
Begränsa utsläpp av farligt ämne i vätskefas	X	X	X
Indikering av farligt ämne (brännbart, syre, svavelväte och kolmonoxid)	X	X	X
Initial kontakt med suicidal person	X	X	X
Hjärt- och lungräddning	X	X	X
Livräddande personsanering	X	X	X
Djurlivräddning	X	X	X
Kedjesåg	X	X	X

Särskild förmåga	Alingsås	Vårgårda	Sollebrunn
Steglivräddning 23 meter (höjdfordon)	X	X	
Framföra sexhjuling i otillgänglig terräng	X	X	
Räddningsfrånkoppling på järnvägen	X	X	

Specifik förmåga	Alingsås	Vårgårda	Sollebrunn
Kemdykning i gastät dräkt	X		
Sanera drabbade och egen personal	X		
Indikera farliga ämnen	X		
Höghöjdsräddning	X		
Losstaging av personer i tunga fordon.	X		
Brandsläckning av pölbrand om 300 kvadratmeter.	X		
Framföra bandvagn i otillgänglig terräng.	X		
Indikering av joniserande strålning (gammastrålning).	X		
UAV/UAS (drönare)	X		

8.1.2 Tillgång till resurser i samarbete med andra kommuner

AVRF ingår i räddningsledningssystem tillsammans med Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (SÄRF) och larmas ut av ledningscentralen i Borås. Räddningstjänsternas uttryckande verksamhet inom räddningsledningssystemet sker således helt gränslöst som ett gemensamt system där:

- Räddningsledningschefen leder verksamheten som en organisation avseende räddningsinsatser och beredskapsproduktion. Detta sker efter respektive räddningschefs inriktning, samt vid behov i dialog med dess utsedda företrädare.
 - Stab åt räddningsledningschefen finns att tillgå och utförs på den plats där arbetet kan göras som mest effektivt. Staben genomför kontinuerlig omvärldsbevakning och omvärldsanalys, samt lämnar underrättelser och stöd till berörda räddningstjänster och kommuner.
 - Ömsesidigt nyttjande av räddningsledare sker inom räddningsledningssystemets totala yta.
 - Ömsesidigt nyttjande av personal sker för att arbeta i de olika staberna.
- Den avtalade samverkan utgörs av ett antal fastställda principer, vilka syftar till att på bästa sätt tillgodose hjälpbehovet:**
- Inom räddningsledningssystemet disponeras enheterna mellan pågående räddningsinsatser och beredskap.
 - Enheter larmas utifrån händelsevärdering samt gemensamma eller organisationsspecifika planer och principer. Vid behov kan även ytterligare resurser tilldelas utöver förutbestämda planer.
 - Via mandat från respektive räddningstjänstförbunds räddningschef kan tjänstgörande ledningsenheter i räddningsledningssystemet fritt disponeras för utförande av uppgifter för att förstärka systemledningen eller insatsledning på valfri insats.
 - Det gemensamma ledningssystemet har ett övergripande uppdrag att kontinuerligt bedöma rådande hot- och riskbild av faktorer som kan leda till eller påverka räddningsinsatser. Härav följer att underrättelse med lokal information av betydelse som påverkar hot- och riskbilden ska kommuniceras till företrädare för systemledningen.
 - Långsiktig bedömning och planering inför kommande påverkan sköts i respektive linjeorganisation och rapporteras till det gemensamma ledningssystemet i innevarande vecka samt vid behov.
 - De samlade bedömningarna av hot- och riskbild ska användas för att aktivt förbereda det gemensamma systemet för att bedriva kommunal räddningstjänst, till exempel genom att sprida information, flytta resurser och upprätta tillfälliga planer.

8.1.3 Tillgång till resurser i räddningsregionen

AVRF:s räddningstjänstverksamhet bygger dels den egna sammansatta förmågan och dels på avtalad samverkan i Räddningsregion Västra Götaland (RRVG).

RRVG består av fyra räddningsledningssystem med ledningscentraler i Borås, Falköping, Skövde och Trollhättan. Tillsammans utgör organisationerna en gemensam operativ ledningsorganisation. Det innebär i praktiken att ett

ledningssystem bistår en annan del av räddningsregionen vid behov. Samverkansmodellen ger en ökad samlad förmåga för att klara större händelser och komplexa räddningsinsatser med en ökad uthållighet.

8.1.4 Alarmering

SOS Alarm larmar och ansvarar för initial händelsevärdering och resursdirigering enligt basavtal.

Parallellt med SOS Alarms åtagande sker medlyssning till vakthavande befäl som initialt agerar i

rollerna hjälpsökandekontakt och händelsevärdering.

8.1.5 Brandvattenförsörjning

Brandvattenförsörjning är en förutsättning för att kunna genomföra effektiva räddningsinsatser.

Inom tätort skapas tillgång till brandvatten via brandposter i det kommunala vattenledningsnätet. Brandposterna är en kommunal angelägenhet eftersom kommunerna är huvudmän för anläggningarna och tillgängligheten är en förutsättning för räddningstjänstens insatsförmåga.

Drift och skötsel av brandposter hanteras och bekostas av huvudmannen för vattenledningsnätet.

Tillgång till brandvatten innebär krav på både avstånd till och flöde i brandvattenuttaget för att en räddningsinsats ska kunna påbörjas inom en godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt. Brandvattenförsörjningen ska vara tryggad på kort och lång sikt. Både i fred och vid höjd beredskap. I samverkan med medlemskommunerna kommer brandvattenplaner att arbetas fram under handlingsprogramsperioden.

8.1.6 Responstid

AVRF:s egna insatsresurser är dimensionerade efter riskbild och anpassade för att självständigt eller tillsammans ha förmåga att hantera de händelser som inträffar.

Vid räddningsinsats larmas i tid närmast och rätt sammansatta enheter för att uppnå en så effektiv räddningsinsats som möjligt.

AVRF har stationer i de tre större tätorterna varav en är heltidsstation i största tätorten Alingsås

och två beredskapsstationer i Sollebrunn och Vårgårda. Under dagtid på helgfria vardagar är beredskapen generellt högre i förbundet då ett antal brandmän, styrkeledare, insatsledare samt stabsresurser kan tjänstgöra i Alingsås utöver den operativa styrkan.

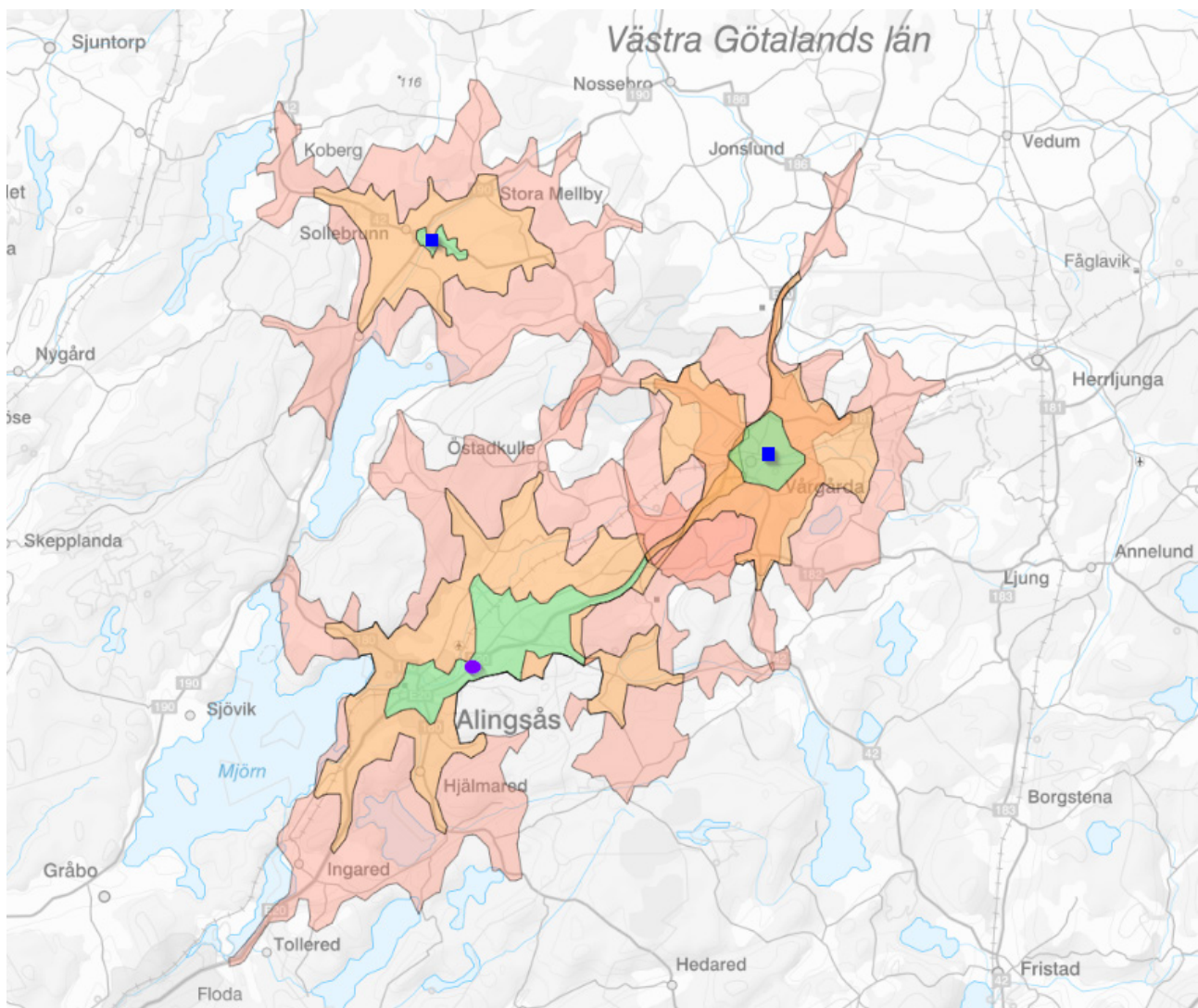
Station	Beredskap	Anspänningstid	Personer i uttryckande styrka
Alingsås	Heltid	90 sekunder	7 (1+1+5)
Vårgårda	RIB ⁵	5 minuter	5 (1+4)
Sollebrunn	RIB	7 minuter	5 (1+4)

Tabell 5. AVRF:s anspänningstider och bemanning per station. *Blå – IL, orange – SL, svart – brandman.*

Efter riskbedömning och beslut av räddningschef kan bemanningen på heltiden i Alingsås i undantagsfall tillåtas minska till 1+1+4.

Anspänningstiden på beredskapsstationerna är dimensionerade utifrån riskbild och lokala förutsättningar.

⁵ RIB = Räddningspersonal i beredskap.

Figur 9. Insattid (anspänningstid och körtid) för respektive brandstation.

Bildbeskrivning: heltid (lila) och RIB (blå). Larmhantering på en minut tillkommer på styrkornas responstid. För stegutrymning tillkommer etableringstid om 1-5 minuter beroende på höjd och förutsättning. Teckenförklaring: grönt 0-10 minuter, orange 10-15 minuter, rött 15-20 minuter, grått över 20 minuter.

8.1.7 Överlåtelse åt annan att vidta inledande begränsade åtgärder

Den enskildes egna förmåga spelar en betydande roll vid en olycka och kan minska dess konsekvenser avsevärt i ett inledande skede.

Det kan till exempel vara att den enskilde har släckutrustning i hemmet eller har kunskap i hjärt- och lungräddning.

Utöver den enskildes förmåga ser AVRF positivt på att utveckla den inledande förmågan i områden där insatstiden är längre. AVRF utbildar grupper

som utgör så kallade CIP-områden. CIP kan göra stor skillnad och bryta en oönskad händelseutveckling innan räddningstjänsten anlärt till olycksplatsen. CIP larmas på händelser så som brand i byggnad, trafikolycka på vägar som understiger 70 km/h och drunkning. Det finns några aktiva CIP-områden i förbundet.

8.1.8 Samverkan med andra aktörer

AVRF har ytterligare förmågor genom avtal med externa aktörer samt MSB:s förstärkningsresurser, se Bilaga A – Avtal.

8.1.9 Varning och information till allmänheten

AVRF ansvarar för att sända varningssignalen Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) inom förbundet.

Systemet kan användas av flera aktörer och däribland räddningstjänsten, vid exempelvis gasutsläpp, bränder med kraftig rökutveckling eller andra situationer med behov av att varna

allmänheten. Systemet testas av AVRF eller SOS-alarm varje helgfri måndag i mars, juni, september och december klockan 15.00.

Bild: Bostadsområde i Vårgårda.

8.2 Förmåga per olyckstyp

8.2.1 Brand i byggnad

Målet är att ingen ska skadas eller omkomma vid brand i byggnad.

AVRF har förmåga att:

- Utrymma och evakuera människor via alternativ utrymningsväg med stege samt höjdfordon främst i Alingsås och Vårgårda.
- Kyla brandgaser utifrån med hjälp av skärsläckare och dimspik för att förhindra brandspridning och att skapa en bättre miljö för rökdykning.
- Livrädda och släcka brand genom rökdykning.
- Ge första hjälpen till skadade och assistera ambulanspersonal.

8.2.2 Brand utomhus

Målet är att kunna begränsa brand utomhus så att inga människor skadas och att så lite egendom som möjligt förstörs.

AVRF har förmåga att:

- Utföra brandsläckning i skog och mark, fordon samt andra fristående objekt utomhus.
- Transportera ut materiel och personal med hjälp av terränggående fordon.

8.2.3 Trafikolycka

Målet är att säkra olycksplatsen så inte fler skadas och att snabbt kunna hjälpa skadade med akutsjukvård.

AVRF har förmåga att:

- Spärra av väg med hjälp av buffertfordon, farthinder, varningstält.
- Säkra olycksplatsen mot brand.
- Samla upp mindre utsläpp av brandfarligt och/eller miljöfarligt ämne.
- Skapa tillträde genom losstagning.
- Ge första hjälpen och ta loss drabbade personer.
- Säkra olycksplatsen mot brand.
- Samla upp mindre utsläpp av brandfarligt och/eller miljöfarligt ämne.
- Skapa tillträde genom losstagning.
- Ge första hjälpen och ta loss drabbade personer.

Alingsås har förmåga att:

- Hantera tung räddning av lastbil och buss.

Alingsås och Vårgårda har förmåga att:

- Spärra av väg med hjälp av buffertfordon, farthinder, varningstält.

8.2.4 Olycka med farliga ämnen

Målet är att inga människor ska skadas eller omkomma samt att minska skadeverkningar på miljön. Beroende på vilket ämne som olyckan orsakas av, kan hjälp behövas från annan räddningstjänst/aktör med att omhänderta utsläpp.

AVRF har förmåga att:

- Utföra livräddande insats med larmställ, tryckluftsapparat och stänkskydd.
- Spärra av och säkra olycksplats så inte fler skadas.

- Indikera farliga ämnen.

Alingsås har förmåga att:

- Arbeta i gastät kemskyddsdräkt.
- Sanera drabbade och egen personal.

8.2.5 Naturolycka

Målet är att begränsa skador på människor, miljö och egendom.

AVRF har förmåga att:

- Starta upp en räddningsinsats.
- Spärra av ett riskområde så inte fler skadas.

- Pumpa undan vatten under räddningsinsatser vid höga vattenflöden.

8.2.6 Ytlivräddning

Målet är att kunna livrädda personer som befinner sig i nöd på eller i vatten. På flera platser i förbundet finns det iläggingsplatser för AVRF:s båtar.

AVRF har förmåga att:

- Starta upp räddningsinsats i livräddande syfte.

8.2.7 Nödställd person

AVRF har förmåga att:

- Genomföra akut omhändertagande av självmordsnära person.
- Genomföra akut omhändertagande vid olika typer av skador samt hjärt- och lungräddning.

Alingsås har förmåga att:

- Livräddning av person på svårtillgänglig plats (exempelvis mast, bro, bergssida, schakt, brunn eller kran).

8.3 Ledning i räddningstjänsten

AVRF ingår i räddningsledningssystem tillsammans med SÄRF från vilket den övergripande ledningen bedrivs på uppdrag av respektive organisations räddningschef.

Ledningscentralen i Borås larmar ut, tilldelar resurser och verkställer räddningschefernas inriktning med stöd av vakthavande räddningschef (VRC) och vakthavande befäl (VB). I AVRF finns ständigt en insatsledare (IL) och en styrkeledare (SL) i tjänst samt två SL i beredskap. Mindre händelser leds på plats genom egen personal med LK1-b⁵ alternativt styrkeledarutbildning eller motsvarande som lägsta kompetensnivå (SL). Vid större händelser leds insatsen på plats av egen personal med LK2-a⁶ alternativt insatsledarutbildning eller motsvarande som lägsta kompetensnivå (IL).

AVRF har genom samarbetet i räddningsledningssystemet tillgång till fler ledningsresurser utöver sina egna om behovet skulle uppstå. För att utöka förmågan till skadeplatsnära ledning finns en organisation och arbetssätt för fältstab.

8.4 Samtidiga och omfattande räddningsinsatser

Vid ansträngd förmåga kan förbundets resurser omfördelas utifrån rådande behov.

Vid flera samtidiga eller omfattande resurskrävande insatser, så kallad ansträngd förmåga, minskar beredskapen för nya händelser.

Vid ansträngd förmåga kan förbundets resurser omfördelas utifrån rådande behov. Räddningsstyrkor och ledningsfunktioner kan vid behov anpassas både till numerär och geografisk placering vid förändrad hot- och riskbild i syfte att kunna genomföra räddningsinsatser och för att kunna skapa beredskap för nya händelser.

Vid ansträngd förmåga kan beredskapstäckning tillämpas i proaktivt syfte för att minska responstiden för tillkommande händelser. Den i tid närmaste och rätt sammansatta enheten larmas oavsett om resursen tillhör AVRF eller avtalad ngränsade räddningstjänst som AVRF har avtal med. I de fall närmaste resurs är upptagen, larmas resurser från den i tid närmaste stationen eller platsen. Beredskapsanpassningar eftersträvas i ett tidigt skede vid pågående händelser med längre prognos, till exempel kan förändringar i riskbilden uppkomma vid evenemang, förändrad väderlek, social oro, pågående insatser med mera.

⁵ MSB:s fortsättningsutbildning Ledningskurs Styrkeledare.

⁶ MSB:s utbildning Ledningskurs Insatsledare.

Bild: Mångsholms ekhagar i Vårgårda.

VRC ansvarar för att, på uppdrag av AVRF:s räddningschef, skapa tillfälliga rutiner och vidta åtgärder för beredskapsanpassningar.

Vid en andra händelse ska livräddande insats kunna påbörjas inom 25 minuter för tätorterna Alingsås, Sollebrunn och Vårgårda. Vid återupprättande av beredskapen prioriteras förmåga till livräddande åtgärder. Livräddande åtgärder kan exempelvis vara rökdykning, uttag av person vid fordonskollision, assistans vid utrymning med höjdfordon och bärbar stegutrusning. Det finns även vägledande händelser där beredskapen uppenbart förväntas påverkas i mer än 60 minuter, till exempel bekräftad utbruten rumsbrand i byggnad, trafikolycka där person är skadad och fastklämd eller vid olycka på järnvägen.

Återupprättande av beredskap

Återupprättande av beredskap sker genom inkallning av dagstyrka eller ledig personal och nyttjande av reservfordon inom AVRF. Tillämpas när sänkt beredskap förväntas i mer än 60 minuter för Alingsås och 120 minuter för Vårgårda. Återupprättande av beredskapen sker normalt inte för tätorten Sollebrunn på grund av brist av reservfordon. Om Sollebrunn är upptagna med insats som påverkar beredskapen med mer än 180 minuter, förflyttas räddningsenheter från annan station i förbundet till täckpunkt Kolbäck eller Brobacka i syfte att kunna påbörja en insats med livräddande åtgärder inom 25 minuter.

Genom samarbetet i räddningsledningssystemet tillsammans med SÄRF får AVRF tillgång till fler räddnings- och ledningsresurser utöver sina egna vid omfattande räddningsinsatser. Om inte detta skulle vara tillräckligt finns även resurser att tillgå i RRVG efter förfrågan och genom samordning av den övergripande ledningen.

Vid samtidiga eller omfattande händelser kan förmågan klassas som kritisk, vilket är den lägst acceptabla förmågan. Det skulle kunna innebära att enbart uppdrag enligt LSO prioriteras, men även att prioritering inom lagrummet sker. Om ansträngd förmåga inte uppfylls efter tre timmar kan räddningschefen besluta om kritisk förmåga utifrån rådande hot- och riskbild.

Bild: Nolvågen vid Mjörn.

8.5 Räddningstjänst under höjd beredskap (RuHB)

Hotbilden mot Sverige har förändrats och med anledning av det har MSB uppdraget att återuppta en nationell sammanhängande planering för totalförsvaret.

Som ett led i detta ska en serie vägledning för räddningstjänstverksamheter tas fram där förväntad förmåga inom RuHB ska anges. AVRF inväntar vägledningarna för att anpassa förmågan under höjd beredskap utifrån dem.

Under höjd beredskap arbetar AVRF, utöver det som beskrivs i handlingsprogrammet, enligt en separat plan. Denna plan är till delar sekretessbelagd och inkluderas därför inte i detta avsnitt. Under innevarande mandatperiod är AVRF:s fokus inställt på att höja den generella förmågan under höjd beredskap. Verksamheten ska kunna motstå allvarliga störningar under tre

månader av höjd beredskap med begränsningar i logistikflöden.

Utbildning och övning

En förutsättning för en fungerande krigsorganisation är att organisationen utbildas och övas kontinuerligt mot krigets krav och räddningstjänstens tillkommande uppgifter. Räddningstjänsten kommer därför att ta fram en flerårig utbildnings- och övningsplan kopplat till tillkommande uppgifter enligt 8 kap. 2 § LSO. En utvärdering kommer ske löpande för att analysera vilken krigsduglighet (KDU) organisationen har.

Personaluppfyllnad	Hur många personer med rätt kompetens som finns tillgängliga jämfört med vad som behövs
Utbildning och övning	Den sammanvägda förmåga som kedjan från uppdrag till leverans har. Det avser organisationen som helhet, dvs. inte individer
Lokaler och stödsystem	Den funktionalitet som arbetsplatsen eller arbetsplatserna har, inklusive allt som krävs för att den /de ska fungera
Styrdokument och planer	Fullständigheten och aktualiteten i beskrivningarna för hur krigsorganisationen ska nå uppsatta mål

Tabell 6. Dimensioner som kan komma att analyseras.

8.5.1 Bemanning under RuHB

För att säkerställa en höjd insatsförmåga för storskaliga händelser eller flera pågående händelser kan förstärkning av personalorganisationen ske genom:

- krigsplacerad personal vid räddningstjänsten
 - personalpool som i första hand rekryteras genom överenskommelse med personal som har slutat i organisationen eller gått i pension
 - att ha förmåga att ta emot civilpliktiga inom räddningstjänst
- Vidare kan, på beslut av räddningschefen, övergång till tvåskiftstjänstgöring ske, varvid insatsstyrkornas numerär dubblas. Viss äldre brandmateriel ges längre nyttjandetid och nyttjas normalt för övnings- och utbildningsverksamhet samt som resursförstärkning under höjd beredskap.

Bild: En åker i Bergstena, Vårgårda kommun.

8.5.2 Grundläggande förmågor under RuHB

Enligt Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) memo 6121 fördelas ansvar för grundläggande förmågor under höjd beredskap mellan kommun och räddningstjänst enligt illustrationen nedan.

Figur 10. Grundläggande förmågor under RuHB. Gult representerar räddningstjänstens ansvar medan de blå rutorna representerar kommunens ansvar.

8.5.2.1 Varning och alarmering

Att från samhällets sida snabbt kunna larma och informera allmänheten vid krigsfara och krig är en vital förmåga för att kunna skydda civilbefolkningen från krigets verkningar.

Idag finns teknisk infrastruktur för alarmering i form av dels utomhuslarm och dels larm och information via främst TV, radio, internet och (mobil)telefon.

Från räddningscentralen i Alingsås och SOS-alarm kan signalerna Viktigt meddelande till allmänheten, Flyglarm samt Faran över ges.

Utalarmering av räddningsenheter sker primärt som under fredsförhållanden. För den händelse att ordinarie alarmeringskedja inte fungerar hänvisas hjälpsökande till respektive brandstation eller annan grupperingsplats.

8.5.2.2 Medverkan i första hjälpen åt skadade och transport av skadade

Operativ insatspersonal vid AVRF har grundläggande utbildning i första hjälpen och tillgång till förbandsmateriel finns. AVRF har förmåga att biträda vid transport av skadade i fredstid. Övning i arbete på stor skadeplats med flera skadade människor ingår i den ordinarie öv-

ningsverksamheten. Förmåga för transport av skadade vid höjd beredskap bedöms kräva stora personella och materiella resurser och behöver planeras i samverkan med främst Västra Götalandsregionen eller Frivilliga Automobilkårens riksförbund (FAK).

Bild: Snusfabriken i Vårgårda.

8.5.2.3 Upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden

AVRF grundläggande förmåga är att upptäcka och utmärka farliga områden. AVRF saknar eller har mycket begränsad förmåga att kunna hantera risker med oexploderad ammunition (OXA) under höjd beredskap.

AVRF behöver utbilda organisationen för att stärka förmågan och egen kompetens att kunna hantera risker med OXA under höjd beredskap. Planering av förmågan avseende indikering och

utmärkning av farliga områden behöver ske tillsammans med MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap), Polismyndigheten och Försvarmakten.

AVRF saknar förmåga att röja farliga områden. Behovet av resurser avseende röjning av OXA vid höjd beredskap behöver planeras i samverkan med MSB, Polismyndigheten och Försvarmakten.

8.5.2.4 Ledning

I första hand hanteras frågan genom avtal och samverkan med SOS Alarm och överenskomelse med andra räddningstjänster i Räddningsregion Västra Götaland.

I de fall kontakt med räddningsledningssystemet saknas ska AVRF lokalt kunna bedriva autonom ledning ifrån räddningsstationen i Alingsås.

8.5.3 Hotspecifika förmågor under RuHB

Enligt FOI memo 6121 fördelas ansvar för hotspecifika förmågor under höjd beredskap mellan kommun och räddningstjänst enligt illustrationen nedan. De blå rutorna representerar kommunen ansvar, medan de gula representerar räddningstjänstens ansvar. AVRF:s hotspecifika förmågor finns beskrivna i dokumentet **Räddningstjänstens förmåga under höjd beredskap**.

Brandbekämpning i bebyggelse	Brandbekämpning i skog och mark	Skydda befolkningen (skyddsrum och skyddade utrymmen)	SAR (search and rescue) inklusive undsättning av människor begravda i rasmassor
Skydd av kulturartefakter	Indikering och röjning av oexploderad ammunition (OXA)	Indikera kemiska ämnen och strålning (CBRN)	Skydda befolkningen mot kemiska ämnen och strålning (CRN)
Skydda befolkningen mot smittor (B)gult SSBF	Skydda insatspersonal mot CBRN	Sanering (CBRN)	Motståndskraft mot psykologiska hot

Figur 11. Hotspecifika förmågor under RuHB. Gult representerar räddningstjänstens ansvar medan de blå rutorna representerar kommunens ansvar.

9 Uppföljning, utvärdering och lärande

Uppföljning av övergripande mål samt årliga projekt och åtaganden sker löpande i samband med redovisning av ekonomi och verksamhet till förbundsdirektionen.

Utöver grundläggande nivå har förbundet möjlighet att komplettera händelserapporten med en fördjupad undersökning.

9.1 Olycksundersökning enligt 3 kap 10 § LSO

Efter avslutad räddningsinsats ska utvärdering av egen insats göras och AVRFS följer de föreskrifter som finns härför⁷. Ansvarig för denna utvärdering är räddningsledaren i samverkan med de insatta styrkorna. Denna utvärdering ska analysera insatsen i syfte att återföra erfarenheter till organisationen inför kommande insatser. Kontakt med drabbade av olycka eller brand ska om möjligt tas av räddningsledaren efter inträffad händelse. Syftet med detta är att kunna svara på frågor samt hjälpa den drabbade att få en så bra helhetsbild som möjligt av det inträffade.

Olycksundersökningar

För att ta tillvara och lära av erfarenheter från olyckor och insatser ska olycksundersökningar genomföras. Ytterst är syftet att med rimliga insatser utreda olyckans orsak, dess förlopp och insatsens genomförande. Vid behov förs resultatet av undersökningarna vidare till berörda parter i samhället med förslag på olycksförebyggande åtgärder. Vidare syftar brand- och olycksundersökningarna till att lära av inträffade händelser samt sprida kunskap till den drabbade och till den egna organisationen. Detta tillgodoses på en grundläggande nivå genom upprättande av händelserapport. Utöver grundläggande nivå har förbundet möjlighet att komplettera händelserapporten med en fördjupad undersökning.

9.2 Erfarenhetsåterföring

AVRF arbetar med en metod som kallas After Action Review (AAR) som innebär att erfarenheter från larm av större karaktär dokumenteras så övriga medarbetare kan ta del av dem. Metoden är ett verktyg för ständigt lärande och utveckling av individer, grupper, förmågor och verksamheter.

⁷ MSBFS 2021:5

